

		ostv.	maks.
<p>1. Ampulice sadrže sljedeće uzorke: 0,10 mola molekula pentana, 0,20 mola molekula butena, 1,00 mol molekula vodika i 1,50 mol molekula klorovodika. Koji uzorak sadrži najveći broj atoma vodika?</p> <p>A) pentan B) buten C) vodik D) klorovodik</p>			
			0,5
<p>2. Natrijev azid je bijeli kristalični prah, a pomiješan s oksidacijskim sredstvom i silicijevim dioksidom nalazi se u automobilskim zračnim jastucima koji pri sudaru štite putnike od udarca. U reakciji se natrijev azid raspada pri čemu nastaje plinoviti dušik koji napuše zračni jastuk.</p> <p>2.a) Natrijev azid sastoji se od pozitivnih iona natrija i negativnih azidnih iona koji su štapičaste građe. Lewisovom strukturnom formulom prikaži azidni ion.</p> <p align="center"> $\left[:\ddot{\text{N}}=\text{N}=\ddot{\text{N}}: \right]^{-}$ ili $\left[\text{N}\equiv\text{N}-\ddot{\text{N}}: \right]^{-}$ </p> <p>za točnu topologiju (povezanost atomskih srži) 0,5 boda za prikazanu strukturu s uglatim zagradama 0,5 boda za naveden ukupni naboj prikazane jedinice 0,5 boda za prikaz svih valentnih elektrona 0,5 boda za točan broj veznih crtica (elektronskih parova) 0,5 boda za točan broj neveznih elektronskih parova 0,5 boda</p> <p>Naputak za ispravljače: Bodovati jednu od navedenih struktura.</p> <p>2.b) Izračunaj masu natrijevog azida potrebnu za razvijanje dušika koji će pri 300 °C i tlaku od jedne atmosfere napuhati zračni jastuk do volumena 0,0108 m³.</p> <p> $m(\text{NaN}_3) = n(\text{NaN}_3) \cdot M_r(\text{NaN}_3) = 2/3 [n(\text{N}_2) \cdot M_r(\text{NaN}_3)]$ $= 2/3 \{ [p(\text{N}_2) \cdot V(\text{N}_2) / T(\text{N}_2) \cdot R] \cdot M_r(\text{NaN}_3) \}$ $= 2/3 \{ [101\,325 \text{ Pa} \cdot 0,0108 \text{ m}^3 / 573 \text{ K} \cdot 8,314 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}] \cdot 64,02 \text{ g mol}^{-1} \}$ $= 9,804 \text{ g}$ </p> <p>za povezivanje $n(\text{N}_2)$ i $n(\text{NaN}_3)$ 0,5 boda za primjenu opće plinske jednačbe 0,5 boda za korektnu primjenu mjernih jedinica 0,5 boda za točnu numeričku vrijednost mase 0,5 boda</p> <p>Naputak za ispravljače: Prihvatiti mase iskazane s manjim ili većim brojem značajnih znamenki.</p>			
			5

ostv. maks.

- 3.** Reakcijom zemnoalkalijskog metala s klorom nastaje ionski spoj **X**. Miješanjem vodene otopine u kojoj je bilo 1,533 g spoja **X** s vodenom otopinom srebrova nitrata nastalo je 4,616 g bijelog taloga.

3.a) Napiši jednadžbu kemijske reakcije taloženja koja je opisana u tekstu zadatka 3.

JKR: $\text{Ag}^+(\text{aq}) + \text{Cl}^-(\text{aq}) \rightarrow \text{AgCl}(\text{s})$ $\text{MgCl}_2(\text{aq}) + 2 \text{AgNO}_3(\text{aq}) \rightarrow 2 \text{AgCl}(\text{s}) + \text{Mg}(\text{NO}_3)_2(\text{aq})$
 za točno navedene reaktante i produkte 0,5 boda
 za zapis izjednačen po masi i naboju 0,5 boda
 za korektno pripisana agregacijska stanja 0,5 boda

3.b) Odredi kemijsku formulu spoja **X**.

$\text{M}^{2+} \Rightarrow$ dvovalentni kation zemnoalkalijskog metala
 $A_r(\text{M}^{2+}) = M_r(\text{MCl}_2) - 2 A_r(\text{Cl})$
 $= [m(\text{MCl}_2) / n(\text{MCl}_2)] - 2 A_r(\text{Cl})$ $n(\text{MCl}_2) = n(\text{AgCl}) / 2$
 $= \{ [2 m(\text{MCl}_2) / n(\text{AgCl})] \cdot \text{mol g}^{-1} \} - 2 A_r(\text{Cl})$
 $= \{ [2 m(\text{MCl}_2) \cdot M(\text{AgCl})] / m(\text{AgCl}) \cdot \text{mol g}^{-1} \} - 2 A_r(\text{Cl})$
 $= \{ [2 \cdot 1,533 \text{ g} \cdot 143,35 \text{ g mol}^{-1} / 4,616 \text{ g}] \cdot \text{mol g}^{-1} \} - 70,90$
 $A_r(\text{M}^{2+}) = 24,31 \Rightarrow \text{Mg}$

za povezivanje $A_r(\text{M}^{2+})$ i $M_r(\text{MCl}_2)$ 0,5 boda
 za povezivanje $n(\text{M}^{2+})$ i $n(\text{AgCl})$ 0,5 boda
 za povezivanje $n(\text{M}^{2+})$ i $n(\text{AgCl})$ (primjena valencije) 0,5 boda
 za korektnu uporabu mjernih jedinica 0,5 boda
 za točno numeričko rješenje 0,5 boda
 za identifikaciju zemnoalkalijskog metala 0,5 boda
 za kemijsku formulu spoja **X** 0,5 boda

3.c) Izračunaj doseg kemijske reakcije opisane u tekstu zadatka 3.

$$\xi = \frac{\Delta n(\text{MgCl}_2)}{\nu(\text{MgCl}_2)} = 0,0161 \text{ mol}$$

za uporabu izraza za doseg 0,5 boda
 za točnu numerički vrijednost dosega 0,5 boda
 za doseg iskazan mjernom jedinicom 0,5 boda

Naputak za ispravljače: Priznati i drugačije izračunat doseg reakcije (preko promjena množina drugih sudionika kemijske reakcije).

3.d) Što će se dogoditi kada bijeli talog koji je nastao miješanjem otopina navedenih u tekstu zadatka 3 izložimo djelovanju Sunčeve svjetlosti? Objasni svoj odgovor i napiši odgovarajuću jednadžbu kemijske reakcije.

Ako talog srebrova klorida osvjetlimo Sunčevom svjetlošću, on će posivjeti zbog izlučivanja elementarnog srebra. Srebrovi halogenidi raspadaju se pod utjecajem svjetla.

za točno navedene reaktante i produkte 0,5 boda
 za zapis izjednačen po masi i naboju 0,5 boda
 za korektno navedena agregacijska stanja svih reaktanata i produkata 0,5 boda
 za promjenu boje (sivo ili crno) 0,5 boda
 za objašnjenje (utjecaj svjetlosti) 0,5 boda

4. Sljedeće tvrdnje označi kao točne (zaokruži slovo **T**) ili netočne (zaokruži slovo **N**).

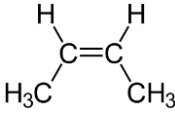
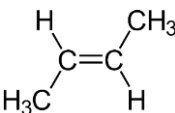
2.a)	Amonijev ion sadrži jednak broj elektrona kao i atom neona.	T	N
2.b)	Energija potrebna za uklanjanje prvog elektrona iz električki nenabijene čestice smanjuje se s porastom protonskog broja u periodi.	T	N
2.c)	Druga energija ionizacije magnezija veća je od druge energije ionizacije natrija.	T	N
2.d)	Ukupan broj subatomske čestice u nuklidu ^{81}Br dvostruko je veći od broja protona u atomu cerija.	T	N
2.e)	Anion fluora veći je od kationa natrija.	T	N
2.f)	Vrelište sumpora niže je od vrelišta žive.	T	N

6 x 0,5 boda

3

ostv. maks.

- 5.** 5.a) U tablici su prikazane strukturne formule spojeva **A**, **B**, **C** i **D** čija je molekulska formula C_4H_8 .
Popuni tablicu sustavnim imenima zadanih spojeva (obрати pozornost na položaj atoma i atomskih skupina na ugljikovim atomima koji su povezani dvostrukom vezom).

	strukturna formula	sustavno ime
A	$CH_3CH_2CH=CH_2$	<i>but-1-en</i>
B		<i>cis-but-2-en</i>
C		<i>trans-but-2-en</i>
D	$CH_2=C(CH_3)_2$	<i>2-metilpropen</i>

4 × 0,5 boda

- 5.b) Koji su od spojeva prikazanih u tablici stereoizomeri? Objasni svoj odgovor.

Stereoizomeri su spojevi B i C, ili cis- i trans-but-2-en.

Spojevi B (cis-but-2-en) i C (trans-but-2-en) imaju istu molekulsku formulu i jednaki slijed

kovalentno vezanih atoma, a razlikuju se prostornim razmještajem atoma odnosno skupina.

za točno određene stereoizomere (ili B i C ili cis- i trans-but-2-en)

0,5 boda

za objašnjenje odabira na temelju točne definicije stereoizomera

0,5 boda

- 5.c) Koji će od spojeva navedenih u tekstu 5. zadatka (**A**, **B**, **C** i **D**) u reakciji s bromovodikom dati dva produkta?

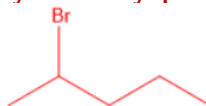
Spoj A, but-1-en

za točno određen spoj

0,5 boda

- 5.d) Strukturnom formulom s valentnim crticama prikaži strukturu glavnog produkta reakcije pent-1-ena i bromovodika. Objasni svoj odgovor.

Prema Markovnikovljevom pravilu, glavni produkt kemijske reakcije pent-1-ena i bromovodika je 2-brompentan.

za točno određen glavni produkt reakcije

0,5 boda

za točan strukturni prikaz

0,5 boda

za točno objašnjenje reakcijskog ishoda (primjena Markovnikovljevog pravila)

0,5 boda

ostv. maks.

- 6.** Konstanta ravnoteže otapanja magnezijeva hidroksida (produkt topljivosti) u vodi pri 25 °C iznosi $5,61 \cdot 10^{-12} \text{ mol}^3 \text{ dm}^{-9}$.

- 6.a)** Napiši ravnotežnu jednadžbu kemijske reakcije za otapanje magnezijeva hidroksida u vodi.

za sve navedene reaktante i produkte

0,5 boda

za zapis izjednačen po masi i naboju

0,5 boda

za korektno pripisana agregacijska stanja svih reaktanata i produkata

0,5 boda

za uporabu oznake ravnotežnih pretvorbi

0,5 boda

- 6.b)** Napiši izraz za konstantu ravnoteže otapanja magnezijeva hidroksida u vodi.

$$K_{\text{sol}} = [\text{Mg}^{2+}] \cdot [\text{OH}^-]^2$$

za točno napisan izraz za konstantu ravnoteže otapanja

0,5 boda

- 6.c)** Na temelju izraza za konstantu ravnoteže otapanja magnezijeva hidroksida izračunaj ravnotežnu množinsku koncentraciju Mg(OH)_2 u otopini pri 25 °C.

$$n(\text{Mg}^{2+}) : n(\text{OH}^-) = 1 : 2 \quad n(\text{Mg}^{2+}) = \frac{1}{2} n(\text{OH}^-)$$

$$[\text{Mg}^{2+}] = \frac{1}{2} [\text{OH}^-] \text{ ili } [\text{OH}^-] = 2 [\text{Mg}^{2+}]$$

$$K_{\text{sol}} = [\text{Mg}^{2+}] \cdot [\text{OH}^-]^2 \quad K_{\text{sol}} = 4 [\text{Mg}^{2+}]^3 = 4 [\text{Mg(OH)}_2]^3$$

$$[\text{Mg(OH)}_2] = \sqrt[3]{\frac{1}{4} K_{\text{sol}}} = 1,12 \cdot 10^{-4} \text{ mol dm}^{-3}$$

za točno određen odnos množina magnezijevih i hidroksidnih iona

0,5 boda

za točno postavljen izraz za konstantu ravnoteže

0,5 boda

za točnu numeričku vrijednost ravnotežne koncentracije Mg^{2+} u otopini

0,5 boda

za korektnu uporabu mjernih jedinica

0,5 boda

4,5

- 7.** Ugljikov(II) oksid i dušik su pri sobnoj temperaturi plinovi bez boje i mirisa.

- 7.a)** Lewisovim strukturnim formulama prikaži molekulu dušika i molekulu ugljikova(II) oksida.

za prikaz svih valentnih elektrona u Lewisovim strukturnim formulama

2 x 0,5 boda

za točan broj veznih i neveznih elektrona u Lewisovim strukturnim formulama

2 x 0,5 boda

- 7.b)** Popuni tablicu podacima koji nedostaju.

	CO	N ₂
<i>M_r</i>	28	28
broj elektrona u molekuli	14	14
polarnost molekule	polarna molekula	nepolarna molekula
vrsta međumolekulskih sila	dipol-dipol privlačenja	Londonove sile (inducirani dipol – inducirani dipol)

8 x 0,5 boda

Naputak za ispravljače: Kao vrstu međumolekulskih sila priznati i van der Waalsove sile.

– RJEŠENJA –

Školsko natjecanje iz kemije u šk. god. 2021./2022.

Zadaci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

BODOVI

7.c) Koji će od navedenih plinova imati više vrelište? Objasni svoj odgovor.

Više će vrelište imati ugljikov monoksid zbog jačih međumolekulskih privlačnih sila.

0,5 boda

7.d) Kojoj vrsti oksida pripada ugljikov monoksid prema svojim kiselinsko-baznim svojstvima?

Ugljikov monoksid je neutralni oksid.

0,5 boda

	7
--	----------

- RJEŠENJA -

Školsko natjecanje iz kemije u šk. god. 2021./2022.

Zadaci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

BODOVI

			ostv.	maks.
8.	Za sljedeće primjere ravnotežnih kemijskih reakcija odgovori hoće li se povećati ili smanjiti udio produkata u reakcijskoj smjesi, ako se promijene navedni uvjeti.			
8.a)	$\text{CH}_4(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g}) \rightleftharpoons 3 \text{H}_2(\text{g}) + \text{CO}(\text{g})$	$\Delta_r H = 206 \text{ kJ mol}^{-1}$		
	Ako povećamo temperaturu, udio produkata će se <u>povećati</u> .		0,5 boda	
8.b)	$4 \text{NH}_3(\text{g}) + 3 \text{O}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{N}_2(\text{g}) + 6 \text{H}_2\text{O}(\text{g})$	$\Delta_r H = -227 \text{ kJ mol}^{-1}$		
	Ako povećamo tlak udio produkata će se <u>smanjiti</u> .		0,5 boda	
8.c)	$2 \text{NO}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{N}_2\text{O}_4(\text{g})$	$\Delta_r H = -58 \text{ kJ mol}^{-1}$		
	Ako smanjimo temperaturu udio produkata će se <u>povećati</u> .		0,5 boda	
8.d)	$3 \text{O}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{O}_3(\text{g})$	$\Delta_r H = 143 \text{ kJ mol}^{-1}$		
	Ako smanjimo tlak udio produkata će se <u>smanjiti</u> .		0,5 boda	
				2
9.	Odredi odnose za tvari ili kemijske vrste u navedenim parovima.			
9.a)	Koja tvar ima više vrelište?	CH_3CH_3 ili $\text{CH}_2=\text{CH}_2$	<u>CH_3CH_3</u>	
			0,5 boda	
9.b)	Koja kemijska vrsta ima veću energiju ionizacije?	Mg^+ ili Na^+	<u>Na^+</u>	
			0,5 boda	
9.c)	Koja kemijska vrsta je polarna?	SO_2 ili SO_3	<u>SO_2</u>	
			0,5 boda	
9.d)	Koja tvar tvori amfoterni oksid?	Cu ili Zn	<u>Zn</u>	
			0,5 boda	
				2

- 10. 10 a)** Na temelju podataka iz tablice izračunaj reakcijsku entalpiju za reakciju izgaranja etanola uz dovoljan pristup kisika. Molarna entalpija kondenzacije vode iznosi 41 kJ/mol, a molarna entalpija isparavanja etanola 39 kJ/mol.

kemijska veza	$\Delta_b H / \text{kJ mol}^{-1}$
O-H	467
C-H	413
O=O	495
C=O	799
C-C	347
C-O	358

$$\Delta_r H = -[3 \Delta_{\text{vap}} H(\text{H}_2\text{O}) + 4 \Delta_b H(\text{C}=\text{O}) + 6 \Delta_b H(\text{O}-\text{H})] +$$

$$[\Delta_{\text{vap}} H(\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}) + 5 \Delta_b H(\text{C}-\text{H}) + \Delta_b H(\text{C}-\text{C}) + \Delta_b H(\text{C}-\text{O}) + \Delta_b H(\text{O}-\text{H}) - 3 \Delta_b H(\text{O}=\text{O})]$$

$$\Delta_r H = (-123 - 4 \cdot 799 - 6 \cdot 467 + 39 + 5 \cdot 413 + 347 + 358 + 467 + 3 \cdot 495) \text{ kJ/mol}$$

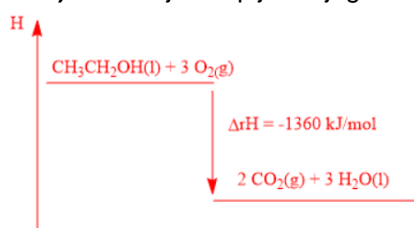
$$\Delta_r H = (-123 - 5998 + 39 + 4722) \text{ kJ/mol}$$

$$\Delta_r H = -1360 \text{ kJ/mol}$$

u JKR izgaranja etanola navedeni svi reaktanti i produkti
 JKR izgaranja etanola izjednačena po masi i naboju
 korektno navedena agregacijska stanja svih reaktanata i produkata
 uporabljena entalpija isparavanja etanola
 uporabljena trostruka vrijednost entalpije kondenzacije vode
 točno izračunata ukupna entalpija produkata
 točno izračunata ukupna entalpija reaktanata
 točna numerička vrijednost reakcijske entalpije
 točan predznak reakcijske entalpije
 reakcijska entalpija prikazana s mjernom jedinicom

0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda

- 10.b)** Nacrtaj entalpijski dijagram za reakciju izgaranja etanola.

za označen smjer ordinate
 za navedenu veličinu uz ordinatu
 za dobar odnos položaja reaktanata i produkata
 za naveden smjer promjene u dijagramu

0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda
 0,5 boda

– RJEŠENJA –

Školsko natjecanje iz kemije u šk. god. 2021./2022.

Zadaci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

BODOVI

10.c) Izračunaj toplinu potrebnu da se uzorku vode mase 1,810 kg povisi temperaturu za 50 °C. Specifični toplinski kapacitet vode iznosi 4,18 J g⁻¹ K⁻¹.

$$Q = m(\text{H}_2\text{O}) \cdot c(\text{H}_2\text{O}) \cdot \Delta t = 1810 \text{ g} \cdot 4,18 \text{ J g}^{-1} \text{ K}^{-1} \cdot 50 \text{ K}$$

$$Q = 378\,290 \text{ J} \Rightarrow 378,3 \text{ kJ}$$

za primjenu izraza za izračun potrebne topline
za točnu numeričku vrijednost potrebne topline
za korektnu uporabu mjernih jedinica

0,5 boda

0,5 boda

0,5 boda

8,5

11. Zita je rješavala kemijsku zagonetku. Kao polazne tvari zadani su joj aluminij, kalcij, natrij i fosfor. Trebalo je odgonetnuti koja je tvar čiji će i oksid i klorid s vodom dati otopine u kojima će lakmus papir jednako reagirati. Koju je od navedenih tvari Zita trebala odabrati?

- A) Al
- B) Ca
- C) Na
- ☒ D) P

0,5

ostv. maks.

- 12.** Neutralni atomi ugljika i silicija imaju isti broj valentnih elektrona. Zbog kojeg svojstva atoma silicija su Si-Si veze slabije od C-C veza?

- A) Veći polumjer.
B) Veći efektivni naboj jezgre.
C) Manja energija ionizacije.
D) Manji volumen.

0,5

- 13.** Na temelju podataka iz tablice izračunaj masu kalijeva nitrata koji će istaložiti iz 200 g zasićene vodene otopine ove soli kada je ohladimo od 50 °C do 20 °C?

$t / ^\circ\text{C}$	10	20	30	40	50
$w(\text{KNO}_3) / \%$	18,4	25,1	32,2	39,2	46,5

Pri 50 °C

$$w(\text{KNO}_3) = 46,5 \%$$

$$m_1(\text{KNO}_3) = 0,465 \cdot 200 \text{ g} = 93,0 \text{ g}$$

$$m_1(\text{H}_2\text{O}) = 200 \text{ g} - 93,0 \text{ g} = 107 \text{ g}$$

Pri 20 °C

$$m(\text{KNO}_3) = x$$

$$w(\text{KNO}_3) = \frac{x}{x + m(\text{H}_2\text{O})}$$

$$0,251x + (0,251 \cdot 107 \text{ g}) = x$$

$$0,251x + 26,86 \text{ g} = x$$

$$26,86 \text{ g} = 0,749x$$

$$x = m(\text{KNO}_3) = 35,86 \text{ g}$$

$$m(\text{KNO}_3) \text{ koja se taloži} = 93,0 \text{ g} - 35,86 \text{ g} = 57,1 \text{ g}$$

za točnu numeričku vrijednost mase KNO_3 u otopini pri 50°C

za točnu numeričku vrijednost mase vode

za točnu numeričku vrijednost mase KNO_3 u otopini pri 20 °C

za točnu numeričku vrijednost mase KNO_3 koja se taloži

za korektnu uporabu mjernih jedinica

0,5 boda

0,5 boda

0,5 boda

0,5 boda

0,5 boda

2,5